М. Йогансен

Доробок

МИХАЙЛО ЙОГАНСЕН

ДОРОБОК

ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ

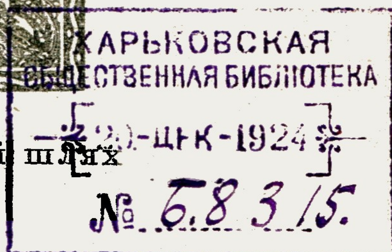
МИХАЙЛО ЙОГАНСЕН

ДОРОБОК

(Речі 1917—1923 р.)

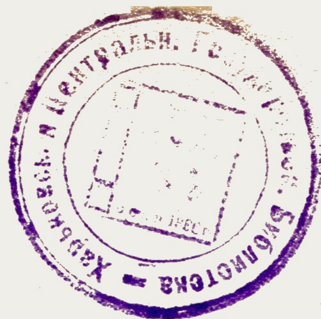
ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ
1924

[89179 --1(081)]

З ДРУКАРНІ
В-ва „Червоний Шлях“
(ВУАН)

Д. У. Д. № 2712. Київ, 1924. 3000 пр. Зам. № 1288.

ХМАР РУЇНИ

І птиці летять
В небесних озерах
Повз острови хмар.

Непереможні хмари-гори
Ломились, падали, пливли
І в просторі губились зори
І птиці линули в імлі.

То вчора думка гасла в морі
Її навіки завезли
Все вище, вище, вище д'горі
Сереброкрилі кораблі.

Іще раз коли
Химерний запах полину
Мов сиві воли
Ліниво мандрують за хмар руїни
Літорослі милі
Цілують похилий убогий шлях
Старезний шлях
Голубих полей України.

І хвилі в літеплі
Тихенько квилили,
Як сон, що снивсь колись
В синю літню ніч
Кволим фіялкам очей.
„Зірки лились і лились
Із синіх, синіх ночей
І десь у морі злились
З душами малих дітей“.
І во-йно лились і лились
Срібні проміння вій,
Як сон, що снивсь колись
В колисці старих морей
Душі наївній моїй.

ПІСНЯ.

Люблю тебе — не знаю слів
Тієї пісні лісової.

Крізь верховиння ясенів
Сніжини ростають весною.
Пташиний виклюнеться спів
Із лісовиного спокою...

Хай пронесеться листям спів
І зупиниться над тобою.

У дахів іржавім колоссю
Никає місяць кривавий
Удосвіта Серп укосить
Молоду — зів'ялу отаву.

О, як ще сонце глибоко,
Як виють собаки на місто.
Гей кликом тисяч і тисяч!

Я знаю: загину високо
В повітрі чистім і синім
Мене над містом повісять
Зорі досвітній в око
В холодне око дивитись.

Поля синіють вечорами
Ріка балака з берегами
I так таємно
На небі білиї намети
Димлять:
— Вечеря вариться богам.
Все ближче, ближче вечір суне,
Все нижче плачуть трави-струни.
Тихо й темно
Бори-поети
В хмарах сплять.

ДИМИ МАХОРКИ.

Тихий бог
Курій
У синім морі мрії
Острови хмарки
За край тривог
З цигарки.

„Серед дорог
Голодний мокрий плину,
Як сагайдашний
На Вкраїну
Козак вчорашній
Інок нині.
І лісом ледві дим жевріє
Багаття сиві, сині мрії
Що, сміх дівочий там на полі
Як любі очі — у недолі“.

Летять, летять
Слова сереброкрилі
На сіножать без ліку білих лілій
Курій і бог
Збираю нечисленні
Серед дорог

На луках мрій
  На кровати натхнення...

Ні слова — цить!
Заснула спить:
— То птиці долетіли.

Гусій ранок пав на місто сине
Камінь спав — лиш дощ зітхав у ринвах
Вулицею вештавсь-той кого повісять
І молився — „о, Пречиста Сльозо
Он сховалась у тумані башта
(Напувала грудьми паровози),
Молоком налився козій місяць
І ростав, росплакався в тумані
Я їм серце на майдани кинув
Най і я в твоїм ростану плачі“.
І припав лицем на сірий ґанок
Камінь спав — лиш дощ зітхав у ринвах.

ТРАВЕНЬ.

Як налетіли птиці травня
Загомоніли, завели
Поцілували очі плавень
І росплескалися в імлі
І чує травень зойк чаїний
І журавиний уночі
По раз останній у долині
Він засипляє лежучи
Хоч не росплющив очі травень
На деревах дрімає день
Тихолеліючий, забавний,
Голубовокий велетень.

МІСЯЦЬ.

В перелогах у поле
Лягла перевтомлена ніч
Місяць розсипав соли
— Регочеться дурень двусічний.

О, як люто заздрить людині
На небі мрець голомозий
В море мертве й сине
Занурився у дикій тривозі.

Дотанцьовує Білий Блазень
Уночі танець останній
Сіє сіль, сулиться і казиться...
— За горами бреде світання.

ПОСУХА.

Над селами хмари
        Похилі,
І тоскно в блакить
Простягають руки безсилі...
        Оце тільки лишилось,
        Що плакать.

О, так залетіли далеко
В такий голубіючий ирій,
Білошіняве пір'я стелили
Над селами хмари...
        Сліз ні краплі —
Оце нічим лишилось
        І плакать.

Не віримо в Бога — ні,
Хай дбає Бог — за панів.
В три дні утворимо світ,
Поки руки і серце і спів!

І хай ридають і дзвонять
І моляться — нас пожерти
За Єдиний за наш — Закон
І віра і вірність і смерть!

Бачиш — хмари-дзвіниці в огні?
Чуєш — птиці в руїнах кричать?
Д'горі серце! І руки. І спів —
Переможем останнюю гать!

Матроси -- лірики моря.

РОНДЕЛЬ.

Пливуть кораблики морями
У неминучий океан.
— Снується сон в зимовій рамі
І сходить сонце між ліян.

Серед облуд, серед оман
Це-ж ви в середневічній драмі
Ще промінь — і спливе туман...
Пливуть кораблики морями

Й під кораблиними серцями
Новий заворушивсь титан
Ще мить — і задзвенить пеан:
Пливуть кораблики морями
У неминучий океан.

Останняя гать
Між нами і небом
Руїни хмар
І світу одтять
Трухлявий череп
Останній удар.

Вже птиці летять
В небесних озерах
Повз острови хмар.

CKOPO FORTE

Скоро forte
Плачте, нищиї духом,
Миротворці,
Ридайте в сильних і гордих
        Над вухом.
Значить, вище,
Вище ліпись, хвиля мелодій.
        Скоро forte
        Плюй-же
        В очі погоді!
        Буря штурма,
        Шквала сигнали
        Скоро forte
        Чуєш сурми,
            Чуєш?!
        — Заграли.

Ви, що, не знаючи мети
Спиняли стомлені здорового,
Лежіть собі — до неба йти
Ще довго.

І ви, що до небес мости
Своєю окропили кров'ю,
Простіть ви нас. Ідемо. Йти
Ще довго.

І піють півні на пути,
І кличуть віковічним зовом
Забули все. Ідемо. Йти
Ще довго.

В грому гармат і співах криці
Вам гендлювать на ринку любо
Кладіть-же зуби на полицю,
Броварники і салогуби.
Хай розіслалось роздоріжжя
В дорогу від землі до неба,
Для вас Комуна Запоріжжя
Незрозуміла і ганебна.
О так! Ви повмивали руки,
Коли Вкраїна стала руба,—
Так не згадають вас онуки,
Броварники і салогуби.

. . . І спить вівсяна осінь.
Останнє осяяне слово
Сонце сказало,
І хлібом несло з дверей і з мажі.
А листопад, полив'яна полова,
Паде й паде навалом,
Доки досить
Не скаже
Осінь.
І ось по вулиці смутний струмінь
Заметена біла сметана
Несе... і сумно, і сумно, і сумно —
За днями пісні, за римами рими,
І скаже:
В-осени великого Рима
Так само несло і гноем, і хлібом,
І димом.
А сніг? Іще горобці не замерзли.
Не плач, дурню,
Роскрий свитину, послухай:
Чуєш, як любо
Як сурми
Весни
Б'ється
Серце?!

Наїживсь голений город,
Бородаті бори обсіли,
Із-за рогу вагони, мов ворони,
В полохливі поля полетіли.

Бачу: лавою дні мої сунуть,
Наступають на темний бір,
За бором сховався вечір,
Крізь хащі визирає рубін.

З бором бореться вечір—
Криваві спалахують птиці
То дні мої діти, мій меч!
Ще іскра — і світ загориться.

Бачу: лавою дні мої сунуть.

ВАРІЯНТ.

Дні мої, мої дивні діти,
Віддав вас вольній волі.
Ви мов вино, мов вітер,
Мов вагони в дикучім полі.

Он: сховались хмари за обрій,
Он: бори стають на коліна
Дні мої, мої перші хоробрі
Кораблі в ворожі країни.

ГОЛОД.

Над полем сохлим
Мертві вітряки,
Немов хрести над віршом
        Позабутим...
Руки несила підвести...
Ще гірша, ох ще гірша
        Доля буде.

        І поле й голод
        Це все — ти!
Шляхи — твої попорхлі руки.
        Над тим, що пишеш,
        Ці хрести
        І в борознах твої не зійшли звуки.

Сій-же в строки люте насіння,
        Сій-же,
Поки ріже твій син твого сина
        Сій-же,
Пазурями землю копай,
        Лушпайя
        Сій бараболі.
Ще карам не край,
Ще мучитись довго за волю.

Осяяний осени
синіючий сон
І коні сміються -- до бою, до бою!
Похмуроброндзові голови
Лебедино і гордо
Вперед!
На млосних міста раменах
Заплакала мряка
І вулиці жили укрилися гноєм
Текуча повінь
О, разом порізали груди
Червонозоряні леза...
Повстали люди—
Жовтень!
Нова гуде марсельєза
В океані ревуть сирени
Паровоз бовкне
В безмежних, дикучих полях—
Жовтень!
Орябини тоненькі пальці
Стулили червонолистий стяг

Голе
Дівча не сахається полум'я
Зоряновечірньої ризи
Роскинуло рижі знамена
До самого глибокосинього низу
Вперед!
Осяяний осени
Довгий
До краю повний п'яного меду
Четвертий
Жовтень.

П О Р А.

Робітникові Заходу.

Віе з поля холодним словом,
По сухій стерні
Ходить Жовтень.
Поля сповнені кров'ю,
Уродили хліб — не тобі...
По сухій землі
Ходить Жовтень.

Син у колисці
ві сні.
Люлі, люлі — не спи!
Родився рабом:
Роби...
Чи довго-ж?

Птиці в колисці
ві сні.
Знаеш кубельце в рушниці,
Пам'ятаеш, як кулі гули,
Гей добрі залізні птиці —
І сплять усі п'ять у кублі.

Ось сина повісять на дубі
З такою-ж птицею в грудях.
Люлі, люлі — на дубі,
— В грудях. —

По-над північчю сивий вітер
(чи це не значить весна?)
Не плеще, не кличе — тиша!
Тільки старий пригадав,
Пригадав, нахилився і пише:

— „Лахміття-хмари. Стоїть сосна
І в небо вп'яла руде рамено
І знову хмари мов стіна
І знову рве їх лють шалена“. —

Але вітер...
Старий над північчю вітер
(чи це не значить весна?)
Не лепече, не квилить, не кличе
Неначе він і не зринав
У сніг і не пив вина.

— Знов: „товариші, стійте!
Город устав з коня
І гладить гриву і дивиться: ждіте
Ждіть світового вогня“.

I вітер,
Старий над північчю вітер зі дна
Так тоскно і радісно кличе
(чи це не значить весна?)
Мов у бурю птиця
Ніжною груддю
І північ, і хмари, і сніг.

КРОКОВЕЄ КОЛО

(Філософичні ландшафти).

КРОКОВЕЄ КОЛО.

Задощив, закрутив, закурився
І пішло дорогами в дощ
Пересохлі жовті уривки
Полохливе, послужливе клоччя

Й серед сірого-сивого голо
У безмежній пустій порожнечі
Позначилось Кроковеє Коло
І вийшло з туману по плечі

Й мої дні і наші тижні
Зібгало в залізну раду
І ринули іскри рижі
В неосяжне сиве свічадо.

У БІЙ.

Потяг рушив у дощ і тумани
(—Не втечеш із пащі поля),
Хитався по шпалах п'яний,
Здрігався мокрий і голий.

...Бігли хвилі по одній... по одній...
Поринали в повіні водяній.

Смерть бачили в вічі,
В полях потомлену смерть.
І снили й прокидались тричі,
Й засипляли в стумі упертій.

...Бігли хвилі по одній... по одній...
Поринали в повіні водяній.

Потяг рушив у дощ і тумани,
Непритомний летів у безодні.
День упав на коліна й не встанув!
Уночі, у бій ще сьогодні...

...Бігли хвилі по одній... по одній...
Поринали в повіні водяній.

САНТИМЕНТИ.

Моїй річці.

Серце, ти — мій лихтарик
(Заглядаю в заплакані дверця),
Ти — мій злиденний дзиґарик:
Так...
        Так...
                Так...
                        Так, каже серце.

Утішся,
        Серце моє ти хоре,
Не плач, будь ласка,
Заспівай вечірньої пісні,
Зазирни, як зоряна люстра,
Глибоко в заснулеє море,
У темне дно козацької казки.
Так...
        Так...
                Так...
                        Так, кажуть вуста.

І знову сльози невпинні
По заплаканій люстерці...
Мій бідний годинник
Так...
        Так...
                Так...
                        Так, каже серце.

Н І Ч.

        Ясно...
Так ясно удень не буває.
        Ясно.
Яснішого серцю не треба,
Тихо, як сонної дівчини очі.
Землі немає.
        Тільки ніч,
        Тільки небо.

Але роз'ятрений мозок
        Не хоче,
        Не може.
І в трясці нервовій тремтить розгублений розум,
І от із землі зростають, мов крила, гігантові тіні
Все вище і вище, мов чорна мільйонова зграя,
І квилить, і плаче, і кракає й дико ґерґоче,
І чорними пальцями в смертній роспуці, в одчаю
                                        сягає по зорі...

...Але заплющити очі:
Тихо,
Ясно.
Ясно, яснішого серце не хоче,
Тихшого дівчині сонній не треба.
Землі немає
Тільки ніч,
Тільки небо.

ХМАРКУ НА ЗАХІД.

...І знову хмарам вітер сниться,
І тихо спіють в ясноокеані
Водою вільною вагітні вівці,
І сплять і марять, поки час настане.

Мої отари, мрій грозових повні,
Ідіть на захід над міста одвічні,
Несіть поволі, тихо, в своїй вохкій вовні,
Тихо несіть насіння блискавичне.

І всю росу, що випала на чоло,
І всю росу, що попалила вії,
І всю росу, що виплекало поле,
Зберіть поволі, тихо, поки час наспіє.

І коли світ останню кров ростопить,
Коли на площах падатимуть діти,
Як громова гармата, вдарте по Европі.
Іспопеліть у корінь паразитів
І в океан знесіть золу в останньому потопі.

ПАВЗА.

По Україні — сніги.
Померли озера,
Куга кахикає —
Й никáє й никáє
В снігах.
Хмар осипаються крила,
Падають зграї безсило,
Укривають озера і землю
Сухітні пера снігів...

Я знаю: знову буде тебе розіп'ято,
Червоне серце —
Серед неба у хмарах,
І кров'ю сходу
Обіллєш білі гони на всесвіт.

В борні проти цілого світу і я загину з тобою
(Чимала втіха
Для тебе!) —
Але зараз
Дихають сонно степи,
Тихо
Перед останнім боєм —
Спи, моя серце-країно...
По Україні — сніги!

СВІТАНОК.

Захолола жахом зоря
Над лісом
(Давно вже помер місяць),
Червоне бадилля на сході кричить,
Угору лізе вогневий буряк,
Видирається вище і вище і вище.
Ударив свиснув, розсипався іскрами
— Ранок.

ВЕЧІР.

Заснув — і прокинувся в морі
Засинало в білих пісках
І дививсь і куняв хворий
З рукою на сивих очах

Як піною плечі вкрило
Як хвилі лоскочуть руді
Не зчувся старечим тілом
Хитнувсь – і заник у воді.

Як дихає ніжно і легко і тихо обличчя...
— По галяві сонній без краю блукають коліна,
Коли біля тебе лежить твоя річка
І хилить і хилить углиб сумирної хвилі.

Заснуло у синяві місяця блідее личко
І в піні і в вітрі без краю лине і лине...
— Коли біля тебе лежить твоя річка,
Забуваєш сніги, що обличчя стиглими хвилями
вкрили

Як птиця зімою, ховаєш чоло під крила,
Кострубаті крила, що їх рясно посічено днями,
Коли біля тебе лежить твоя річка...
— Випростуєш крила і знаєш, що день не устане,
Коли не полинеш до його з останньої крепкої сили.

РЕАКЦІЯ.

Подивись: старий шкандибає нездужий
        Старий замітає вулицю
        Старий такий убогий
            Сивий старий.

Вимітає воду з калюжі
        Старий підсліпа щулиться
        Старий замітає вулицю
            Сивий старий.

Розганяє листя розгулюється
Мете, замітає вулицю
Замітає, гонить колом
Никає білий по вулиці
Росчиняє двері ростулює
Задубілі зіниці вулиці
— Викидає місто в поле.

Ні води
        Ні листів
                Ні сліпця
Ні дерев
        Ні долин
                Ні гір

Видер очі з лиця
Скаженілий залізний звір.
Вохка долина й молоді дуби
Люцерна сповила узлісся
І далі ліс і ліс і ліс
У спомини, у курщину, в полісся.

Насторожилися старі товариші
В сподіванці наївній і глибокій
Мовчать кущі.
Пахне кора. Пряде сторожкий спокій.

Де я тепер, де очі, де слова
— Ріка летить вгорі над головою
Долиною спішить, спіткається трава
І ось уже пливе по-над рікою.

І натякає тиша: повернись,
Це-ж я твоя сестра, сестра твоя ліщина
Зо мною сплять брати твої дуби
Вернись
Ти переміг, мій сину:

— Радісні рельси пропалили ліс.

І ЩЕ ОДНА НІЧ.

Моєму батькові.

I.

Я творю уночі — стомлений — коли усе спить.
Усе спить... і багато вмерло.
Запалюю цигарку, встаю — і дивлюсь у ніч.
Що то в шелесті листя шумить?..
То старий знайомий — море.
То його обличчя,
Сиве й суворе — дивиться на синя,
І роса спадає на мою
Руку, що чужа лежить, чи хора.
Так, воно синє
І кличе,
І кличе мене до себе.
Але ніч чорна — і багато вмерло
І лежить на цвинтарі ночи.
Так, багато вмерло
(Тільки листя шумує в небі).

II.

Ти не прийдеш, не прийдеш ніколи,
Не росчиниш тихенько дверей
Не почую милого голоса,
Не візьму руки твоєї.

І коли-б чекав до півночи,
Не побачу тебе уві сні.
Тільки листя в небі сокоче,
Мов в огні:
Він не прийде —
Іди!..

III.

Дитячі роки. Весна.
В батька немає грошей.
Вночі немає сна:
Одягти, узути, дати їсти...
Холодно,
Нехороший сон.
Вночі сміється й белькоче листя,
Воно — як забутий стогін.

IV.

Залетіли з Німеччини буки,
Вкорінились у вільній землі,
Простяглися могутнії руки
І на захід, на захід пішли.

Повернімось, вернімось додому
Мілійонами буйного зілля,
Прогуркочемо буковим громом,
Проллємось молодим водопіллям.

Й на землі Лібкнехта й Маркса
Вкорінимо рудеє знам'я,
Й боягузів з самого Марса
Примусимо йти за нами...

V.

Я творю уночі — стомлений — коли усе спить.
Усе спить... і багато вмерло.
Запалюю цигарку, встаю—і дивлюсь у ніч:
Холодне і чисте,
Як перла
Вночі шелестить листя...

Тінь на стінці
    — Китаєць
    Бачиш?
Сів на скриньці
        Хитається,
            Значить голодний...
Гей здоров,
    Здоров був китайче!
        — Захолов.

Ох який-же ти тепленький зайчик
А чи бувають зайчики холодні
    — Бувають,
                Коли плачуть.
(По стінці никає,
            Хитається голодний китаєць)
        Уві сні застогне зайчик
        — Руки холодні...

Годі, дитино,
        Не може так бути
            Ждати не довго
                Все-ж таки
        У нас уже жовтень
А у всесвіті
                Ще тільки лютий.

Д О Щ.

Моїй Латвії.

Чуєте: дощ
Де як у гай тіки
Через вулиці
Веселі зайчики
Стрибали й щулились
І щиро співали півні
Сонцеві світлу дорогу
— Зливи й заливи
Нема, нема, нема нікого
Тіки дощ
державний дощ
дощ
Один керує на всесвіт.

...Дні сховались під стріхи...
Станув час
Забігли вікна
За стіну
дощ
— довгий державний дощ...

О сива країно моя,
Загорнулась в свитину
І мокнеш
Полями, містами, усюди
Це-ж ти, це-ж ти стоїш, дитино!
(Дрижиш і ковтаеш дощ)
Wadsi sirsnin!
Ходімо з нами скорій, зігрійся гарненько
Ось рука моя й серце — іди-ж
Моя маленька країно!

ДЕНЬ.

Припав до хмар і пив і пив,
І одірвався і зітхнув,
І свінув Див і день
Озвався в дубі.

І кинувсь знову й плив і плив,
Латаття листя лілій
Летіли в синій глибині
І тали в сивій хвилі.

Аж поки світ вечірніх злив
Проллявся з сонця дуба,
І знову пив і пив і пив,
І танув день і далі плив
До згуби.

ТРАКТОВКА БАНАЛІ.

Серце, ти—мій лісочок
(Твоє личко в моїх долонях),
Крізь дерево світять очі,
Крізь пальці синіє сонце.

Піду полем весело далі
(Коло шиї твої рученята),
Небо цілують і міцно його обійняли.
Рукавами сорочки зімнятої.

І коли припаду до криниці
(На вустах вохкий спомин),
Зітхне вода, як птиця,
Одведе вуста непритомні.

КОМУНА

І знову йду на провесні полями.
Вода іде.
В очах співає й вохко, війно тане
Водяний день...

І знаю я: із піснею Комуни
Я перейду поля й тисячоліття
В полях пісень співатимуть баюни
І ввечері їм віритимуть діти.

Забудуть бруд і піт і кров і нечисть,
Що закаляли наші мужні руки,
Вагу, що винесли наші потужні плечі,
І пам'ятатимуть самі зелені звуки.

Й лише коли зоря блисне в повітрі,
Й роздерши морок, згасне коло ніг,
Щось пригадають утопичні діти
В передрозсвітній водяній весні.

Углиб, у груди, в дикий ґрунт,
Де лілії колись цвіли,
У крейду, в кремінь, у корунд
Свердéл зі свистом зануривсь.

Ввігнав у землю рівний клин
Тугих тростин робучий трест
І креше в попіл, в пил, у плин
Земної зверхні жирний лесс.

Й коли в рудавий залізняк
Ввійде захеканий свердéл,
Навколо, мов гарячий мак,
Метaль родимий зацвіте...

В низи, у безвість, в синій ґрунт,
У тінь, що розцвіте колись,
У крейду, в кремінь, у корунд
Свердéл зі свистом зануривсь.

ВЕСНА.

На неписану зіми поему
Упала, ростала веснинка
Перша тема
На останню білу сторінку.

Іду поважний, похмурий і мрію
Про щось — про поділ земельної ренти,
А навколо грають, пустують дурні веснові,
Сміються з мене інтелігента.

Гей, що солодким духом цигарки
Пихнув на мене, старий робочий,
Наче воно не зіма і не Харків,
А степ полинами пливе і лоскоче.

Став, стою і думаю так приближно:
— Вірю, зробимо весну на світі.
Щось підходить близько, ніжно:
— Товаришу, дозвольте прикурити.

То було не геройство білих,
Не п'яна відвага шляхетних бандитів, —
То було дуже просте й дуже негайне діло
— Зубами вигризти браму в граніті.

Не лічили тижнів тяжкої дороги,
Не питались, скільки любих, коханих убито.
Пішим набрякли ноги,
Коні побили копита,

Коли в смертних полях Перекопу
Хворі, голодні й голі
Руками брали окопи,
Пазурями видерли волю.

Не згадають імення в сумній паніхіді
Попи ні живої, ні мертвої церкви —
Задзвенять грозою в залізі й міді,
Не умруть в робочому серці

Ті, що вмерли під Перекопом,
Ті, що хворі, голодні й голі
Руками брали окопи,
Пазурями видерли волю.

Потяг урізавсь у сніг,
О-ге! нарізавсь на морок.
Бриза збиває з ніг,
Завиває, закручує порох.

Переголосили, переворушили минулий вік
(Навиває, накручує порох)
Чоловічий загнузданий крик
Дзик і стон!..

Так стій-же — зубило під цвях
Забивай зубами, товариш,
У снігах, уночі, у полях
О, потяже, на-що ти мариш?

Надривай напружені груди,
Сичи, висвистуй, сифонь!
Ми з тобою — ми перші люди,
Ти — наш останній огонь.

Як покину тебе, цигарко?
Коли серце вщерть переповниться,
Огортаєш легкою хмаркою,
Вірна, солодка любовнице.

Чи біла й пахуча лебідь,
Чи закурена груба одарка—
Кращої нема від тебе!
Як покину тебе, цигарко?

Удень у дзвінкім заводі,
У вечірній вохкій авдиторії—
Ти втіха душі голодній,
Єднання гарячий шворінь.

Між двох народиться іскра,
Вогневим поєднає запалом—
Безперечно — ти комуністка:
Стількох ти загітувала.

Ти, думок моїх мудрая мати,
Вигадок весела флюгарка,
Як мені з тобою розстатись,
Як покину тебе, цигарко?

ЗАВТРА ЗНОВ ДО ВАРСТАТУ.

А сьогодні вечір. Яке соковите листя!
Яке рідне дерево.
Собака пробіг — теж непоганий
Об дерево чистить
І тре волохате черево.
Завтра знов до варстату.

Люблю машину. Вона блискуча й гостра.
Люблю й ненавиджу: вона мов жінка,
Ласкава й ловка, але не любить, коли я п'яний
І не пускає ні на хвилинку.

Завтра знов до варстату,
А сьогодні вечір і, мов невірний апостол,
Обіймаю осику росп'яту
І цілую кору і пальці вкладаю в вирубану рану.

Завтра знов до варстату.

ІСТОРІЯ РІЧЕЙ.

(Комунікація).

Потяг дрижить. Дощ мие облізлі боки.
Букса рипить. Рейка біжить.
Семафор киває й вклоняється стомленим оком
І пропливає. Букса рипить.

...Рипіли вози і вклонявсь журавель при дорозі,
Гойдалися голови. Грушка у поле
хитренько заходила колом.
Хмари курили в задумі. Спало на возі,
Спало навколо.

Потяг дрижить. Дощ мие бляшану спину.
Скиглять колеса. Попереду певний сопе чумак.
Витягне вгору. Прогуркотить у долину.
Люлька сичить, розсипає чорний табак.

Ген над ліси, по-над хмари вибігли радіо-шпилі,
Серед гунявих гігантів крицевий кондор ліг.
Ні—ці залізних голів перед віком залізним не
схилять
Рупор рудих рядів—революцій ревущий ріг.

ПІСНЯ.

Ой над стогами стоголосом зграя заграла
В дерево дзвоном зеленим ударила мить.
Мало тобі, моє серце, цієї зграї, замало?
Грають нові й нові, грають на Захід і Схід.
Грай,
зграє,
грай
Край
краї
вкрай
Грай,
зграс,
грай.

Хай неосяжну ріллю не доорюють рала,
Хай під корінням залізо незбуджене спить
Чуєш стоголосом радісна зграя заграла
В дерево дзвоном зеленим ударила мить
   Грай,
         зграє,
                  грай.

Там за завісою синьою хилиться кін капітала
Королі й корони конають. Запона летить
Гей над усесвіт стоголосом зграя заграла,
В дерево дзвоном зеленим ударила мить.
   Грай,
         зграє,
                  грай.
   краи
         краї
                  вкрай
   Грай,
         зграє,
                  грай!

Дві тисячі літ були-б ви богом,
У храмі стояв-би ваш мідний геній.
За тисячу з вас зробили-б святого,
Тепер ви просто — товариш Ленін.

Тепер, товаришу любий, далекий, коханий
Із вас шамани нічого не зроблять, нічого —
Хіба на папері пером поганим
В титана якогось попше поетик убогий.

Утніть, поети, похвальних пеонів,
Величенні розвідки жарте вчені.
Ні, вам не вдасться зробити ікони
З нашого, людського імени: Ленін.

Сутулий, потомлений стануля перед очима
І дивитесь з нами на наші поля злиденні.
Схилилася тихо земля горбата, родима
І каже з нами: вмер товариш Ленін.

РЕВОЛЮЦІЯ.

I.

Коли Прометей
Підвівся руба
    З чотирьох ніг на дві,
    І вогонь з запаленого блискавкою дуба
Узявши у кострубаті руки,
    Повстав проти Зевса,
То перша була
        На землі
Після незчисленних ночей
        Революція.

II.

Коли під вітром у вічних снігах Кавказу
Зазяблі раби
Убили своїх центуріонів
І сунули з полум'ям і димом,
Як люта імла,
В дикій роспуці
на Рим,
То ще раз
Після мільйонів, іще раз
Була
Революція.

III.

Коли гнаний,
До смерти потомлений Робочий
У голодні руки
Узявши
Війні віками вірний метал
На спомин
За погаслі очі сухітних дітей,
За панські ночі зганьблених жінок,
За проституток,
За віковічні муки
За тисячолітній стогін,
Уразив пана у серце,
То в перший
Після мільйонів разів,
Знову в перший
І в передостанній раз
Була
Революція.

IV.

Коли на землі — Комуна,
Й сумирного вечора
З верхів'я
Гірних гаїв,
Як всесвітові струни,
Люди линуть далеко
За обрій землі,
Аби в гармонії миру,
Як меч,
Мов лелека,
Осягти, захопити ще одну невторовану путь,

Коли на землі — Комуна
— Один величній ирій
І лише смерть,
Як і рані,
Жертиме гірших і ліпших —
Останній тиран
В океані Комуни...

І ще раз, ізнову
У цвинтарях книгозбірень,
У поемах забутих поетів,

У якійсь старовинній Леніна й Маркса науці
Роскопають люди
Одне напівзмерле забуте слово,
I слово це буде:
— Революція.

КОМУНА.

(Утопична поема).

I.

До муз.

О музи двадцятого віку,
Професори, критики й академики!
Порадьте, якої мені взяти форми
Для моеї великої теми.

Вам усім вистачить корму
Для авторитетного критичного крику
— Підходьте вельмишановні словесні прорви
І роспочинайте вчену полеміку.

II.

Не утопія.

Не утопія
Потонула в палевих хвилях минулого,
Не озерова легенда
Записана Ґріммом — далека відбитка сходу
— Просяна правда веселих полів,
Сивих століть достиглий посів
— Скоро день у Европі!

III.

Агітація.

За степ моє серце
Агітація
За море і гори,
За ліс
Тільки не за мистецтво для мистецтва
І не за місто для міста.
Ні, не буде смердючого міста, не буде!
Для кого та цяця:
Понабивані м'ясом казарми із двору до двору?
— Вийдуть вільні і горді
На поле люди,
Радісне радіо
Загуде з бородатого бору.

IV.

Агітація.

Так, ліси — і такі-ж неминучі
Ще неминучіші, ще буйніші,
Сині долини, ще глибші кручі
По земній кулі наше серце напише

Аероплани, арци-машини...
— Подорожники. Стежка. Пішний.
І ляже в канаву і снитиме синій
Сон як і зараз, тільки ще синіший.

V.

Пацани всіх країн, еднайтеся!

Гей!
Єднайтесь, пацани усіх країв,
Ви знаєте, хто ви й чого вам треба.
Не ждіть батьків і матерів,
Наплюйте теж на нагороду з неба.

Автомобілі, паровози, кораблі
Не для святих і мертвих поробили
Живе — живій землі.
Єднайтеся, скоріш збирайте сили!

Читайте Маркса й химію, коли-ж
Ще раз переконаєтеся: Лібкнехт!
Дрочіть батьків, штовхайте їх у криж,
Сипте!

VI.

Про турбіни.

Гей, молоді, не сосюртесь чуєте,
Й не хвилюйтесь ні в якім разі.
Застроміть два пальці в рота і блюйте,
Поки не виблюєте з себе Азії.

Споживається дев'ять процентів енергії,
Решту бухкають марно у хмари.
Хочете швидче доскочити черги,
Плюньте на все, займіться турбіною й парою.

«Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте»
Скоро таке заблимає,
Що й ви завагаєтесь.

VII.

Про химію.

Коли-б я був химик
Я-б винайшов був такий убийчий газ,
Щоби виздохли чисто останні рештки родимих
І чужих людоїдів, і це в останній раз.

Та я тільки поет. Узяв сірничків коробочок,
Запалюю по одному й кидаю в ноги
У ніч. У огидну нудоту ночи
— Чи не вдасться мені запалити дороги!

VIII.

Мій любий.

Мій любий, мій друже,
Ти, що співатимеш з мене,
Коли буде Комуна,
Коли вже й Комуни не буде...
Тобі, по-над голови
        Вчених
        Розумних
        Марудних
Передаю свою душу.

IX.

Син дівчини.

I дівчина — вдень продае насіння,
Вночі віддаеться салдатам у парку
(Вона й убралась-би, та ех! таке все в неї старенько)
— Її син, великий і сильний,
Із вічних законів чудову скрутить цигарку.

I за руку візьме свою убогу неньку
I поведе з собою у високу залу
I при фанфарах і сурмах покаже людім стареньку,
Що його народила і тілом своїм годувала.

X.

Ви — під чоботом черви.

А ви, під чоботом черви
Рожеві і жовті,
Погасли вам лозунги,
Заялозено гасла,
Ви, що жовтий червень
Зробили-б з червоного жовтня,
Коли-б час повернувся назад...
— Ваше заялозене сонце загасло —
Ні перемог ні зрад
  Ваших нема!

Над вами віки продзичали,
Ви живцем в багні зогнили.
Спіть спокійно, сумні генерали,
Світ плюне на ваші могили.

XI.

Комуна.

Коли буде Комуна,
То буде місто як море, як гори,
Таке біле й таке широке.
І вдень у дванадцять
        Ударять у дзвони
І підуть люди від праці до моря.

А люди — як поле пісень і пшениці
І білі крила — небесних будівель
Обличчя мов сон, чи секунди... чи птиці...
— Рудокопи поети, матроси — лірики моря.

І ти так само її шукатимеш зором
І серце зеленіє зорею — падучого птаха,
Серед сотень і тисяч сліпих — для тебе!
Око в око — солодким жахом.

І під величнім вечірнім небом
Пізнає кожен, кого він хоче так ревно,
І от так само — десь під самісіньким дахом
Прочитає хтось мій розмір древній.

XII.

Не журіться, капіталісти.

І збудуємо притулки, і в них генерали,
Хорі на мілітаризм, імперіялісти й инші сфілітики
Матимуть чисто все, що мали,
І щиро гратимуть в карти й політику.

Туди звеземо всіх чисто грошей,
Акцій, гарантій, корон і клейнодів,
Навалимо гору невимовно хорошу
Для імперіялістів, банкірів і злодіїв.

І до самої своєї славної смерти
Вони в вас житимуть теплі й розумні;
Що-дня до несхочу пити й жерти,
А по смерті — в музей поставимо мумії.

XIII.

Метемфісис.

А нас тих, що знали зарані пісню,
Заспівають у трави, квіти й коріння,
Вітерець хвильовий пролетить і свисне,
Тичину блакитний елан оповине.

Заквиває лісними очима сосюра,
І знайдеться десь перекручений корінь,
Такий незґрабний, такий чудернацький і бурий,
Що для нього назвищ не стане тих,
Ще раз полізуть в історію
І наречуть йому химерне наймення:
— Йогансен.

XIV.

Сон.

Я станув на горі і підо мною
Долина вуста вічнії роскрила,
І поточилися блакитні соки,
Де хмари тихо розгортали крила
І надималися летіти у майбутнє
— В обійми вод блакитноохих.

І я простер свої обійми полю
І людім, що колись по нім носпінуть.
І полились поля, яри, дороги,
Порушили на небосхилі стіну,
Переступили синяві пороги...

— Із неминучости пробилась в волю.

XV.

Машина мріе.

Гуркоче, свище і летить
Із краю в край, із краю в край.
Підводиться і падае магніт.

І виринае в пам'яті трамвай,
На повороті хилиться й рипить
І заникае. Виростае гай...

Машина мріе. Хилиться магніт.

ЗМІСТ:

стор.

ХМАР РУЇНИ.

СКОРО FORTE

КРОКОВЕЄ КОЛО.

КОМУНА.

Ціна 40 коп.

